

Řeč

u osob se sluchovým postižením

Mgr. MgA. Mariana Koutská
mariana.koutska@gmail.com

Ontogenetický vývoj řeči

přípravné období

Prenatální

- příprava na komunikaci: dumláním palečku, olizování pupeční šňůry, nitroděložní kvílení

Perinatální

- křik = reakce na změnu prostředí
- <http://www.youtube.com/watch?v=SWR00MaMJdk&feature=related>

Postnatální

- broukání, pudové žvatlání
- <http://www.youtube.com/watch?v=CN4sBx40M8Q&feature=related>
- napodobivé žvatlání (6.–9.m.) **DIAGNOSTICKÝ MOMENT**

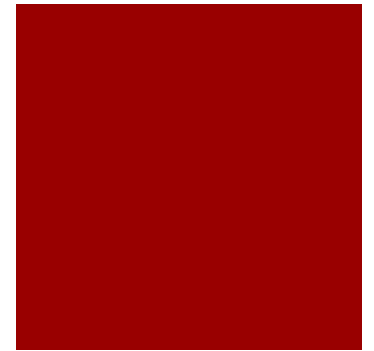
Ontogenetický vývoj řeči u dětí se sluchovým postižením

Faktory vývoje

- stupeň a typ SP
- kombinované postižení
- věk a dosažené stádium řeči v době vzniku SP
- exogenní sociální faktory (rodina, škola)
- včasná diagnostika
- včasná intervence
- rehabilitační péče

Ontogenetický vývoj řeči u dětí s vrozeným SP ve slyšící rodině

Předverbální řečové projevy

- tlumený křik, monotónní žvatlání

Stádium napodobujícího žvatlání

- zanikání řečových projevů
- nedochází ke spontánnímu vývoji řeči
- bez chápání souvislostí
- zpomalení rozvoje myšlení

Ontogenetický vývoj řeči u dětí se získaným SP ve slyšící rodině

Při ztrátě sluchu po 7. roce života

- řečové projevy zachovány
- artikulace zafixována
- osvojená slovní zásoba v normě

nutná logopedická péče !!!

Ontogenetický vývoj řeči u dětí se SP v neslyšící rodině

- pohyby, gesta
- znakové žvatlání (4. - 6. měsíc)
 - http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=OdtadRN_7AE
- protoznaky
- období jednoho znaku (8. - 12. měsíc)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=4qQ9X5Q-J-A>
- období dvou znaků (1,5 - 2 roky)
 - <http://www.youtube.com/watch?v=w61r6QPsyVo>
- období tří znaků (2 - 2,5 roku)
- osvojování morfologie (po 5. roce)
- složitější a komplexní výrazy (kolem 12 let)

Ontogenetický vývoj řeči u dětí se sluchovým postižením

- opožděný u nedoslýchavých
- omezený u neslyšících
- přerušovaný u ztráty sluchu do určitého věku

Charakteristika **jazykových rovin** u dětí s těžkým sluchovým postižením

Foneticko-fonologická rovina

- spontánní vývoj ustává v 7. - 9. měsíci života
- chybí okamžitá zvuková kontrola
- charakteristika řeči
 - přehnaná nápadná artikulace
 - prodloužená artikulační doba některých hlásek
 - vkládání nepatřičných zvuků
- dyslalie, dysprozodie, dysfonie

Lexikálně-sémantická rovina

- rovina slovní stránky řeči
- slovní zásoba redukováná kvantitativně i kvalitativně
 - přehnaná nápadná artikulace
 - prodloužená artikulační doba některých hlásek
 - vkládání nepatřičných zvuků
- zdlouhovější výstavba pojmů
- zjednodušené a zúžené chápání pojmů

Morfologicko-syntaktická rovina

- rovina gramatické stránky řeči
- nesprávné skloňování a časování
- nesprávný slovosled
 - Pták sedí na střeše. / Pták střecha sedět.
- zkratkovité vyjadřování
- dysgramatismy
 - vývojová neschopnost správně používat gramatické slovní tvary a větnou stavbu
- interference znakového a českého jazyka

Morfologicko-syntaktická rovina

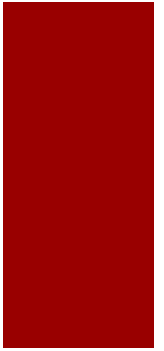

- rovina gramatické stránky řeči
- nesprávné skloňování a časování
- nesprávný slovosled
 - Pták sedí na střeše. / Pták střecha sedět.
- zkratkovitě vyjadřování
- dysgramatismy
 - vývojová neschopnost správně používat gramatické slovní tvary a větnou stavbu
- interference znakového a českého jazyka

Pragmatická rovina

- rovina sociální komunikace
- odlišnost v užívání v užívání vizuálně-motorické komunikační formy
 - nápadnost ZJ
 - písemná forma projevu
- problémy s navazováním komunikace
 - navázat rozhovor
 - být v rozhovoru aktivní

Narušené fáze verbální produkce u dětí s těžkým sluchovým postižením

Dýchání

- neplynulé, hlasité
- ztráta koordinace mezi vdechem a výdechem
- časté přerušování výdechu v důsledku namáhavé artikulace

Artikulace

- audiogenní dyslálie
 - při ztrátě sluchu nad 60 dB
- nepřiměřená artikulace samohlásek
- změněná výslovnost sykavek

Fonace

- audiogenní dysfonie (při ztrátě sluchu nad 60 dB)
- kolísání tónové výšky a síly hlasu
- změna barvy hlasu
 - drsný, nízký, nezvučný, tlačенý, křiklavý
- časté hlasové vady (uzlíky, polypy)
- hlas bez přirozené rezonance

Dysprozodie

- kolísání melodie
- narušení dynamiky a tempa řeči
- komplikované projevy způsobené procesy poškozující sluchové dráhy
- absence sluchové zpětné vazby se projeví na hlasu i řeči dítěte se sluchovým postižením

Zdroje

- HOUDKOVÁ Zuzana. *Sluchové postižení u dětí: komplexní péče 1. díl. 1.* vyd. Praha : Triton, 2005. 117 s. ISBN 80-7254-623-6.
- KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených.* 2. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 2. vyd. 304 s. ISBN 80-246-0329-2.
- MARSCHARK, Marc a Patricia Elizabeth SPENCER. *The Oxford handbook of deaf studies, language, and education.* 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2011, Oxford library of psychology. ISBN 978-019-9750-986.
- SPENCER, Patricia Elizabeth a Marc MARSCHARK. *Advances in the spoken language development of deaf and hard-of-hearing children.* New York: Oxford University Press, 2006, xvii, 381 p. ISBN 01-951-7987-0.